

„v cyklu dlouhého počtu“; na s. 79 prekládá „pověsti kmene Tzotzil a Chiapas“, akoby bol Chiapas kmeňom a nie federálnym štátom atď. Nie je to však len jazyková bezradnosť, na vine je rovnako absencia odbornej redakcie textu, ktorá by prekladateľkinu neškúsenosť určite kompenzovala, veď česká mezoamerikanistika disponuje takými menami ako František Vrhel, či Oldřich Kašpar, ktorí by sa zaiste hodili k redakcii prekladu autora takého formátu akým je Karl Taube. Toto zlyhanie však zrejme ide v konečnom dôsledku na vrub vydavateľstva KMA, ktoré zaradením tejto, na západe prestížnej publikácie, do „Levných knih“ šetrilo na nesprávnom mieste.

Zmienené jazykové nedostatky by však nemali zatieniť význam tejto stručnej Taubeho práce pre českú verejnosť, ktorá sa konečne dozvedá o základoch mayskej mytológie z tých najpovolanejších rúk. Avšak ani kniha Boguchwały Tuszyńskiej by nemala ostať bokom, všetci, ktorí majú možnosť si ju zaobstaráť, sa z nej populárnym, ale erudovaným a kultivovaným spôsobom dozvedia o aktuálnom stave bádanie v oblasti sveta mayských mýtov.

MILAN KOVÁČ

Hugh McLeod, Náboženství a lidé západní Evropy (1789-1989),

**Brno: Centrum pro studium
demokracie a kultury 2007, 215 s.
ISBN 978-80-7325-124-6.**

V roce 2007 vydalo brněnské Centrum pro studium demokracie a kultury ve své edici *Dějiny a kultura* knihu *Náboženství a lidé západní Evropy (1789-1989)*. Autor textu Hugh McLeod je profesorem církevních dějin na Univerzitě v Birminghamu. Publikace se snaží postihnout proměny společenských jevů spjatých s náboženstvím v kontextu moderních dějin západní Evropy. V češtině vychází překlad přepracovaného vydání z roku 1997, ve kterém autor rozšířil

časový záběr o sedmdesátá a osmdesátá léta 20. století (viz „Předmluva k přepracovanému“ vydání na s. 7). Drobné odkazy v prvních sedmi kapitolách doplňující témata o poznatky z nejnovějšího období však nedosahují propracovanosti původního textu. To však nelze říci o nové závěrečné kapitole „Rozdrobení“ (s. 173-200), která popisuje změny v západní Evropě po druhé světové válce. Na scénu přicházejí vedle tradičních křesťanských aktérů také hinduistické, buddhistické nebo muslimské komunity. Můžeme zde také vnímat diskusi nad otázkou „privatizace“ současné podoby náboženství.

Vybrané náboženské prvky autor sleduje po celé 19. a 20. století v širších společenských i geografických souvislostech Velké Británie, Irsku, Německa, Holandska, Itálie a Francie. Čtenář je tak neustále konfrontován s tím, že již není možné otázky moderního náboženského vývoje v západní Evropě zjednodušovat heslem „zesvětštění“. Nedochozí i k určitému zkeslení, které se objevuje v některých historických pracích francouzské proveniencie. Stává se, že za pojmem „západní Evropa“ nakonec čtenář nalezne podrobné dějiny Francie bez jakýchkoli odkazů na paralelní vývoj v ostatních zemích.

Základní linkou vedoucí celou knihou je relace mezi komplikovanými procesy sekularizace a náboženské obrody na straně jedné a širšími souvislostmi novodobých dějin západní Evropy na straně druhé. Vývoj ve společnostech v období po Francouzské revoluci (s. 13-36), který se v obecné rovině označuje jako „sekularizace“, měl na různých místech a v rozdílných společenských prostředích odlišný význam. Přesto v mnoha oblastech převažovaly po dlouhou dobu naopak procesy rechristianizační. Sem patří složité vztahy mezi většinovými církvemi a vládnoucími režimy, které vycházely z rozdílných politických a ideologických postojů. McLeod výstižně poukazuje na složitost těchto spojitostí, kdy není možné jednu stranu považovat za věčného „obětího beránka“ a druhou za „permanentního potížeistu“.

Celé 19. a 20. století s sebou nesly prudké hospodářské a sociální změny (s. 37-54),

kteří ovlivnily všechny vrstvy západoevropských společností od rolníků na venkově (s. 77-102) a dělníků (s. 155-172) v překotně se rozvíjejících městech (s. 103-130), přes městskou střední třídu (s. 131-154) až po bohatou buržoazii a aristokracii. Autor tedy sleduje reakce jednotlivých významných církví (anglikánská, luteránská nebo katolická) i nonkonformních náboženských organizací (různorodé evangelikální skupiny) na nově nastalou společenskou situaci. Často lze hovořit o různorodých formách napětí a polarit. Také socialismus 19. století s jeho ideologickými kořeny a sklonem k vytváření pevně strukturovaných a ohraničených komunit na úrovni dělnictva, je v centru McLeodovy pozornosti. Socialismus zde není chápán pouze jako rival různorodých náboženských organizací, které se snažily oslovit proletariát. Právě s ohledem na jeho koncepci spravedlivého fungování společnosti je s ním pracováno jako s významným příkladem „náboženství lidskosti“ (s. 65-68).

Autor se ve své práci opírá o bohatou základnu pramenného materiálu. S odkazy na zajímavé studie se čtenář setká nejen v poznámkách pod čarou, které nijak neruší plynulost četby textu, ale i v závěrečné kapitole „Další literatura“ (s. 201-208). První vydání knihy spatřilo světlo světa v roce 1981, takže autor většinou vycházel ze studií publikovaných v předchozích dvaceti letech. Odborný i laický zájemce o knihu *Náboženství a lidé západní Evropy (1789-1989)* jistě ocení její čtivost a kompaktnost textu. Pro naše prostředí s tím jistě souvisí i zdařilý překlad do češtiny z pera Tomáše Suhomela a jazyková korektura Aleny Němcové. Minimálně se lze setkat s delšími souvětími, které by svou komplikovaností zastíraly vlastní myšlenku. Jediná drobnost, která může některé čtenáře rušit, je poměrně časté používání označení „mnich“ a „jeptiška“ pro členy různorodých řeholních společenství.

Závěrem lze tedy konstatovat, že Centrum pro studium demokracie a kultury opět zvolilo zajímavý titul pro svou bohatou vydavatelskou činnost.

Libuše Martínková, Kyberprostor jako náboženský prostor,

**Brno: L. Marek 2007, 128 s.
ISBN 978-80-87127-06-3.**

Hlavní přínos útlé studie Libuše Martínkové, absolventky oboru religionistiky na Husitské teologické fakultě Univerzity Karlovy, je zároveň jedním z faktorů, který práci jistým způsobem brzdí a drží ji při zemi. Publikace *Kyberprostor jako náboženský prostor* je totiž v českém prostředí a českém jazyce prvním souvislejším textem, který se touto relativně novou oblastí religionistiky – reflexí nového prostoru, v němž se již náboženství celkem domestikovalo – zabývá. Přestože ve světě je již téma náboženského života v kyberprostoru delší dobu ve společenskovědních disciplínách, religionistiku nevyjímaje, nebývale populární a je poměrně často reflektováno, v našem prostředí bohužel teprve pozvolna proniká do povědomí zdejší vědecké komunity. Proto nelze jinak než publikování tohoto textu s povděkem kvitovat.

Jak však bylo řečeno, objevitelský charakter práce sebou nese i jistá negativa, neboť je příčinou určitého defetistického tónu uvnitř textu, který vyznění celé publikace poněkud kalí. Jakoby se autorka snažila svému okolí a snad i sobě samé dokázat, že výzkum náboženství na internetu a v prostředí dalších soudobých informačních sítí (lokální počítačové sítě, GSM...) není jen módním výstřelkem společnosti poblázněné možnostmi těchto revolučních komunikačních vynálezů. Text přitom na mnoha místech dokazuje, že vzhledem k orientaci autorky v tomto oboru a její obeznamovanosti s nejnovějším vývojem na mezinárodní badatelské scéně by byl sebevědomější přístup k tématu nejen pro tuto publikaci, ale i pro nově vznikající směr bádání v českém prostředí zcela jistě přínosnější. Tím spíše, že autorka v mnoha případech nejen staví na výzkumech zahraničních autorů, ale často dokonce nabízí i své vlastní, poměrně origi-